

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
 М. Є. Жидко
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологія праці
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма Психологія праці
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 Психологія
освітньою програмою Психологія

«30» серпня 2020 р., 11 с.

Розробник: Тиньков О. М., доцент каф. 704, к. психол. н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри 704
психології
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>053 Психологія</u> (код і найменування) Освітня програма <u>Психологія</u> (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ Дисципліни загально-професійної підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2021/2022
Індивідуальне завдання _____ (назва)		Семестр
		8-й
Загальна кількість годин – 48/135		Лекції*
		24 години
		Практичні, семінарські*
		24 годин
		Лабораторні*
		0 годин
		Самостійна робота
		87 години
		Вид контролю
		модульний контроль, залік
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить – 0,64.

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення. Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія праці» є формування компетенцій, що забезпечують засвоєння теоретичних основ закономірностей психічних процесів і властивостей особистості в їхньому взаємозв'язку з предметом і знаряддями праці, з фізичним і соціальним середовищем. Надання знань щодо властивостей бакалаврів визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій.

Завдання. Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
5. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
6. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології праці.
7. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати інформацію з різних джерел.
8. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій щодо професійно важливих якостей людини у праці.
9. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження діяльності робітників підприємств.
10. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації щодо системи професійного відбору кандидатів.
11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

А. Знання. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи. Пропонувати

власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання їх розв'язання.

Б. Уміння: Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника професійних завдань.

В. Комунікація: Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості. Демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань.

Г. Автономія та відповідальність. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

Міждисциплінарні зв'язки: «Інженерна психологія та ергономіка», «Математичні методи в психології», «Психофізіологія».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Структура і динаміка професійно важливих якостей людини.

Тема 1. Предмет і задачі психології праці

Психологія і трудова діяльність людини. Загальні поняття і характерні риси трудової діяльності. Історія виникнення і розвитку психології праці. Предмет і задачі психології праці.

Тема 2. Психологічне вивчення професій

Структура професіограми і психограми. Методи вивчення професійної діяльності. Способи представлення результатів психологічного аналізу діяльності.

Тема 3. Професійно важливі якості

Розвиток і компенсація професійно значимих якостей. Індивідуально-типологічні якості й індивідуальний стиль діяльності. Сенсорні якості. Психомоторні якості, імажинітивні, розумові якості. Емоційно-вольові комунікативні якості в професійній діяльності.

Тема 4. Психічні стани в праці

Класифікації робочих станів. Стан стомлення. Стан монотонії. Емоційна напруга і стрес. Стан психологічної готовності до діяльності. Стан оптимальної працездатності. Методи оцінки робочих станів. Психогігієна професійної діяльності.

Змістовний модуль 2. Технології оптимізації трудової діяльності

Тема 5. Психологічні основи професійного відбору

Діагностика здібностей і прогнозування професійної успішності. Роль мотивів професійної діяльності в прогнозі професійної успішності. Етапи проведення професійного психологічного відбору. Принципи психологічного професійного відбору. Вимога до процедури оцінки професійно важливих якостей. Формування індивідуального прогнозу ПВЯ.

Тема 6. Психологічні основи безпеки праці

Психологічні причини аварій і нещасних випадків. Особистість і безпека діяльності. Роль психічних станів у виникненні нещасних випадків. Вплив мотивації на безпеку професійної діяльності. Ризик у трудовій діяльності. Аналіз нещасних випадків, як метод боротьби з травматизмом. Організація безпечної діяльності і виховання безпечного поведіння.

Тема 7. Формування професійних вмінь і навичок

Роль професійної підготовки в психологічному забезпеченні професійної діяльності. Принципи і методи професійної підготовки. Вміння і навички, їхня класифікація. Етапи формування навички. Критерії навченості.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Загальна характеристика системи «людина-машина»					
Тема 1. Предмет і задачі психології праці	22	6	6		10
Тема 2. Психологічне вивчення професій	14	2	2		10
Тема 3. Професійно важливі якості	18	4	4		10
Тема 4. Психічні стани в праці	18	4	4		10
Разом за модулем 1	72	16	16		40
Модуль 2. Технології оптимізації трудової діяльності					
Тема 5. Психологічні основи професійного відбору	28	4	4		20
Тема 6. Психологічні основи безпеки праці	18	2	2		14
Тема 7. Формування професійних вмінь і навичок	17	2	2		13
Індивідуальне завдання		-	-	-	
Контрольний захід					
Разом за модулем 2	63	8	8		47
Усього годин	135	24	24		87

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і задачі психології праці	6
2	Психологічне вивчення професій	2
3	Професійно важливі якості	4
4	Психічні стани в праці	4
5	Психологічні основи професійного відбору	4
6	Психологічні основи безпеки праці	2
7	Формування професійних вмінь і навичок	2
	Разом	24

6. Теми практичних занять

Не має

7. Теми лабораторних занять

Не має

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і задачі психології праці	10
2	Психологічне вивчення професій	10
3	Професійно важливі якості	10
4	Психічні стани в праці	10
5	Психологічні основи професійного відбору	20
6	Психологічні основи безпеки праці	14
7	Формування професійних вмінь і навичок	13
	Разом	87

9. Індивідуальні завдання

Не має

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) **лекції**, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо психологічних закономірностей, психічних процесів і властивостей особистості в їхньому взаємозв'язку з предметом і знаряддями праці, з фізичним і соціальним середовищем;

2) **семінарські (практичні) заняття**, спрямовані на поглиблення практичних вмінь щодо проведення оцінки робочих місць, користування психологічними тестами, розробки рекомендацій з удосконалювання трудової діяльності, проведення основних інженерно-психологічних розрахунків. Кожен студент повинен підготувати три доклади, за темами передбаченими планом занять;

3) **самостійна робота**, яка передбачає підготовку студентів до лекцій та виконання 2 реферативних робіт, які повинні бути складені у визначений викладачем термін:

- реферативна робота «Професійно важливі якості», яка складається з 2-х завдань: «Розвиток і компенсація професійно важливих якостей». «Індивідуально-типологічні якості й індивідуальний стиль діяльності».

- реферативна робота «Психологічні основи професійного відбору», яка складається з 2-х завдань: «Діагностика здібностей і прогнозування професійної успішності». «Етапи проведення професійного психологічного відбору».

4) **консультація** – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення лекційного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни.

11. Методи контролю

Поточний контроль являє собою оцінювання самостійної роботи студента у формі: виконаного та своєчасно зданого на перевірку викладачу письмового завдання, що винесене на практичне заняття, або у вигляді домашнього завдання; проміжних контрольних робіт, які проводяться по завершенню вивчення певної теми дисципліни; виступу із доповіддю або рефератом за тематикою навчальної дисципліни; участь студента в обговорюванні питань на лекційних та семінарських заняттях.

За виступ із доповіддю студент може отримати 5 балів: 1 бал зараховується студенту за умови використання у доповіді матеріалу у недостатньому обсязі, слабо структурованого або аналогічного іншим студентським роботам (у тому числі у мережі Інтернет) та у разі неможливості відповісти на запитання аудиторії чи викладача на питання, що стосуються викладеного матеріалу; 2 бали – при викладанні матеріалу в достатньому обсязі, але недостатньо структурованого та послідовного; 3 бали – при використанні у доповіді матеріалу в достатньому обсязі, достатньо структурованого та послідовного, при використанні додаткових джерел; 4 бали – демонстрації ерудиції, та у разі неповної відповіді на запитання аудиторії чи викладача на питання, що стосуються викладеного матеріалу; 5 балів – схильності до наукового мислення та здібностей практичного фахівця при викладенні матеріалу та відповіді на питання аудиторії та викладача.

У разі бажання покращити поточну успішність та заробити бали, яких бракує, студент має можливість виступити із додатковою доповіддю з

відповідного змістового модулю (за викладеною вище схемою оцінювання). Або написати реферат з оцінкою в інтервалі від 1 балу до 3 балів. Активна участь студента в обговорюванні питань на практичних (семінарських) заняттях оцінюється в 3 бали.

Результати поточного контролю позначаються на визначенні модульної та підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульний контроль проводиться протягом семестру і включає поточний контроль засвоєння навчального матеріалу на аудиторних заняттях, виконання обов'язкових завдань для самостійної роботи, передбачених навчальним планом і робочою програмою дисципліни. Це доповіді, написання рефератів, активність на практичних (семінарських) заняттях.

Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі заліку та відбувається за умови, якщо студент набрав з навчальної дисципліни 35-59 балів. Семестровий підсумковий контроль є сумою отриманих студентом за виконані ним модульні контрольні роботи, завдання поточного контролю бали. Підсумковий бал, що дозволяє студенту отримати загальний контрольний результат, повинен бути не менш 60 балів.

Залік проводиться у усній або письмовій формі. Перші два завдання – питання з тематики змістових модулів. Третє питання являє собою практичне завдання, яке дозволяє оцінити здібності застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних задач.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	5	0...5
Виступ на семінарських заняттях	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...15	1	0...15
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	5	0...5
Виступ на семінарських заняттях	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...15	1	0...15
Виконання і захист РГР (РР, РК)	0...15	1	0...15
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з трьох запитань. З них два теоретичні та одне практичне. За кожне теоретичне питання студент може заробити 30 балів. За практичне завдання – 40 балів (сума – 100 балів).

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки: володіння системою понять у даній предметній області, знати основні методи досліджень, задачі та предмет дисципліни.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки: вміти практично проводити вимірювання, задіяти формули для розрахунків, робити математичний аналіз результатів, робити доказові висновки з розрахунків.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Знати основні задачі психології праці, поняття і критерії професійної діяльності, загальні поняття і методи професіографії. Уміти обчислювати діагностику здібностей.

Добре (75-89). Твердо знати методи психологічного вивчення професій, індивідуально-типологічні властивості працівника, сенсорні і перцептивні властивості, мнемічні властивості, навички, уміння, їхню класифікацію. Уміти: знаходити шляхи активізації розумової діяльності оператора, розраховувати показники якості роботи систем «людина – машина». Розв'язувати задачі прикладного характеру. Обчислювати важкість роботи людини, безпомилкової роботи оператора, надійність роботи.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання курсової роботи (проекту) – не передбачені навчальним планом.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Тиньков, О. М. Інженерна психологія [Текст] : навч. посіб. / О. М. Тиньков. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т “Харк. авіац. ін-т”, 2011. – 72 с.
2. Тиньков, О. М. Психологія праці [Текст] : навч. посіб. /

О. М. Тиньков. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2018. – 64 с.

3. Тиньков, А. М. Ергономика: учеб. пособие / А. М. Тиньков. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харьк. авиаци. ин-т», 2010. – 73 с.

Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни, який включає в себе:

- робоча програма дисципліни;
- каталог інформаційних ресурсів;
- навчально методичне забезпечення;
- питання до контрольних заходів;
- плани семінарських занять та методичні вказівки до самостійної роботи до них.

14. Рекомендована література

Базова

1. Пряжникова, Е. Ю. Психология труда: теория и практика: учебник для бакалавров / Е. Ю. Пряжникова. – М. : Издательство Юрайт, 2012. – 520 с.

2. Щербатых, Ю. В. Психология труда и кадрового менеджмента в схемах и таблицах: справочное пособие / Ю. В. Щербатых. – М. : КНОРУС, 2014. – 248 с.

2. Гаврилов, Э. П. Психология труда и кадрового менеджмента в схемах и таблицах / Э. П. Гаврилов, О. А. Городов, С. П. Гришаев. – М.: КноРус, 2011. – 248 с.

3. Дикая, Л. Г. Социальная психология труда: Теория и практика. Т. 2 / Л. Г. Дикая, А. Л. Журавлев. – М.: Институт психологии РАН, 2010. – 442 с.

4. Кирхлер, Э. Дизайн работ в организациях: Психология труда и организационная психология. Т.3 / Э. Кирхлер, Э. Хельцл. – М.: Гуманитарный центр, 2010. – 204 с.

5. Маркова, Е. В. Психология труда: Учебник для бакалавров / Е. В. Маркова А. В. Карпов, Е. В. Конева. – М.: Юрайт, 2012. – 350 с.

Допоміжна

1. Носкова, О. Г. Психология труда: Учебное пособие для студентов учреждений высшего проф. Образования / О. Г. Носкова. – М.: ИЦ Академия, 2011. – 384 с.

2. Карпов, А. В. Психология труда / А. В. Карпова. – М. : Юрайт, 2011. – 332 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету – http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Електронна бібліотека кафедри психології